

I N H O U D

Der

S A K E N,

In 't BOEK vande

SCHEUR-BUIK

Begrepen.

I. HOOFT-STUK.

*Van de scheurbuiks benaminge; ofse d' ouden is
bekent geweest en in wat landen zy
voornamelijk komt.*

An wie dese siekte beschreven is. 2.
Benamingen. 3. 4. 5. Of d' ouden
dese siekte gekent hebben 5. Bewy-
sen datse van d' ouden bekend is ge-
weest 6. 7. Is een volk-siekte, en
wie 'er meer mede behaalt werden.
8. Verscheide land-siekten. Quaadaardigheid.
Alle siekten kunnen onder de scheurbuik gere-
kend werden. Toevallen. 10.

L I

II. HOOFT-

Inhoud der saken.

II. HOOFT-STUK.

Waar in de scheurbuik gelegen is. Onderscheid. Onderzoek van verscheide Autheuren ontrent de difinitien en oorsaken. Wat de regte oorsaak der scheurbuik is. Onderscheid.

Zetel deser ziekte is het voedend sap en bloed. Onderzoek van *Sennertus* II. 12. 13. en van *Van der Voorde*. 14. En andere 15. tot 25. De regte oorsaak bestaat in een verdikkinge des bloeds. 26. tot 30.

III. HOOFT-STUK.

Vande voornaamste oorsaken die ons bloed doen verdikken, gemeenlijk uiterlijke en innerlijke oorsaken genoemd.

Bloed werd verdikt door een ongeregelde levens wys. 30. Als ook door de logt. 31. Winden. Koude. 32. Brakke uitwasemingen. 33. Brakkigheid der logt. Experimenten. 33. 34. Hoe de salpeter-deeltjes het bloed ontsteken. 35. Als het bloed niet wel ontfoken werd, is het dik. Men moet sig wel kleden. Wat de koude doet. 36. Nieuwe huisen zijn ongezond, als ook kelders onder d' aard. 37. Soute kost is niet goed. 38. Verdervinge des bloeds en verdikkinge. 39. Het zuur is seer schadelijk. 40. 41. Als mede kernemelk. 42. Rinsf wyn. 43. Oostvrugten, slymige spijs, weinig drinken, Suiker. &c. 44. Schade veel te veel te eten. 45. Bedorven spijs, te veel en te weinig oefeninge is quaad,

Inhoud der saken.

quaad. 46. Als ook het veel waken. Alle uitwerpselen moeten een goeden aftrek hebben. 47. Droefgeestigheid maakt scheurbuik. Scheurbuik na koorsen. 48. Of de scheurbuik besmettelijk is. 49. Soort van pokken. 50.

IV. HOOFT-STUK.

Van de teikenen en der selver ordinare uitkomst.

TEikenen der scheurbuik. Syn niet alle te gelijk op eene tyd. 51. Welk de teikenen zijn, en hoe se verflimmeren, uitkomst. 52. 53.

V. HOOFT-STUK.

Van de generale genesinge des scheurbuiks en middelen die daar voornamelyk toe dienen.

WElk de beste middelen in de scheurbuik zyn. *Alcalia Fixa* en *Volatilia* temperen het zuur. experiment. 54. *Aromatica* zyn verdunnende. 55. Het oogmerk om te genesen, is, de dikke vogten te verdunnen. 56. Verscheide *Alcalia*. 57. 58. *Aromatica*. 59. 60. Of'er zuure dingen in de scheurbuik goed zijn. 61. Ofader-laten goed is. 62. Purgeer-middelen. 63. *Elixir Purgans Antiscorbuticum*. Braak-middelen. 64. Scheurbuiks-middelen. 65. tot 75.

VI. HOOFT-STUK.

Van de genesinge der voornaamste toevallen in't bysonder, en voor eerst van de bloedige mond en losse tanden.

OOrsaaak der bloedige mond, bestaat in 't speeksel. 76. De tanden bestaan uit *Alcali*. Hoe se
L 1 2 los

Inhoud der saken.

los werden. 77. *Caries Dentium*. Quyl efferveſceert met kreefs - oogen. 78. Wat ongemakken deze quaal baart. Hoe de ſpyſen door dat ſpeekſel bedorven. 79. Middelen. 80. 82.

VII. HOOFT STUK.

Van d' oorzaak en geneſinge der blauwe vlekken, welke in de ſcheur-buik vertoont werden.

Blauwe vlekken. 83. Oorzaak is een verdikt bloed; de ſtollinge geſchied in de ſlag-aders einden. 84. Oft ſpier - veſelen; waarom 'er geen geſwel nog etter is. 85. Hoe de vlekken geel werden, en afnemen. 86. Middelen. 87. tot 90.

VIII. HOOFT-STUK.

Van de prikkelende ſteekentheit in de huid, en voornamelijk in de beenen.

Oorzaak der jeukte en ſtekinge in de huid. De doorwaſeminge is beler. 91. Door het krabben werden zy ſchurftagtig. Geneſing. 92. 93.

IX. HOOFT-STUK.

Van de puiften, bobbels, ſweergaten, en Caries Offis daar uit volgende.

Puiſten breken meeft aan de beenen uit. Oorzaak der puiften zijn verdikte ſappen. 94. In de kliertjes des huids. Hoe de puiften gemaakt werden. 95. Als ook de rodigheid. 96. Hoefe totſweren werden en een *Caries* voortbrengen. 97. Lekking van zuur. 98. Middelen. 99.

X. HOOFT-

Inhoud der saken.

X. HOOFT-STUK.

Van de stinkenden adem.

HEt speeksel is oorzaak van een stinkenden adem by welke een verrottinge is. 103. Holle en verdorve tanden rotten ook. 104. Of de stinkenden adem uit de maag komt. Genesinge. 105. 106.

XI. HOOFT-STUK.

Van het geduirig quylen, Ptyalismus genoemt.

Dit quylen is Corrosijf. Oorzaak is slijm en zuur. 107. Oefeninge is haar goed, het doorslokken van dat spog maakt pyne in de buik. 108. 't Doet de kragten afnemen. Genesinge. 109.

XII. HOOFT-STUK.

Van de stramme beweginge in de leden en geduirige vermoeitheid.

HOe de stramme beweginge en geduirige vermoeitheid veroorzaakt werden. 111. 112. Komt uit de verstopte pefen. Hoe een slaapfekte en lammigheid ontstaan kan. 113. De middelen bestaan uit *Alcali*. 114. Vlugge zouten 115. En verscheide middelen. 116. 117.

L 1 3 XIII. HOOFT-

Inhoud der saken.

XIII. HOOFT-STUK.

Van de lammigheid Paralyfis gefeggt.

HOeen lammigheid ontftaat. 118. In wat deelen. Onderscheid. 119. Uitkomst. Genefinge 120. Middelen. 121 tot 124.

XIV. HOOFT-STUK.

Van de ongewone flaperigheid en flaapfiekten, die daar uit voortkomen.

Slaap-fiekten der heifenen zyn fomwyls lammigheden der felve. Graden van flaaп-fiekten. 125. Oorfaak is een veritoppende flijm. 126. Middelen. 127. 128. Men moet zyn beft doen de fiekten wakker te maken. Middelen. 129. 130.

XV. HOOFT-STUK.

Van het geduurig waken der fcheur-buikige, en'twaar droomen.

HOet geduurig waken ontftaat. De Geeften zyn vol zuur en ftekende deeltjes. 131. Vreefelijke droomen, hoe die voortkomen. Wat uit defe fiekte kan ontftaan. 132. Tot de genefinge zyn de *Alcalia* goed: Tabak. Theè. 133. *Tinctura Opii*. Men moet bly zijn. Purgeren. 234. Sweeten. 135.

XVI. HOOFT-STUK.

Van de hoofd-fwymel, oft draeying des hoofts genoemt.

DEfe hoofd-draayinge is maar een inbeeldinge. 135. Oorfaak zijn fwakke geeften, op welke de

Inhoud der saken.

de subtyle materie d' overhand neemt, waar door de geeften weder al draayende na binnen gedreven werden. 136. 137. Hoese lang kan duiren: is dikmaals een voorlooper van een andere quaal. Geneefinge. 138. Middelen uit *Alcalia*, en *Aromatica*. Purgeren. Levens wet. 139.

XVII. HOOFT-STUK.

Van de trekkinge des lighaams, waar onder de vallende siekte, stuipen, moer-trekkingen en diergelyken behooren.

DE trekkingen hebben verscheide namen. Se zijn een onordentelijke beweginge der zenuwvogen, waar door een *Eclipsis* des geeften geboren werd. 140 Bewys-redenen. Experiment. 141. daar werden te veel geeften in de deelen geperft, en te weinig in de hersenen gescheiden: waarom die nederstorting so schielijk is. 142. Bewys. Waarom se niet geduiring is, maar over een tyd wederkomt. 143. Wat kinderstuipjes en opstyingen sijn. Geneefinge. 144.

XVIII. HOOFT-STUK.

Van de hooft-pynen der scheur-buikige.

Hoof-pyn is tweederlei, met of sonder kloppinge. Komt van dik bloed, slym en zuur. Hoe de pyn veroorzaakt werd. 145. en de kloppinge met de hitte. De tweede is slym met koude. 146. En geen kloppinge. Dese pyn beslaat niet altijd een plaats. Geneefinge. 147. Middelen. Of ko-

Inhoud der saken.

le dingen goed zijn. Men moet geen zuur gebruiken. 148. 149.

XIX. HOOFT-STUK.

Van de droef-geestigheid der scheur-buikige.

DRoef-geestigheid is een leuye siekte. Oorzaak. 150. Hoefe door wyn blygeestiger werden. waarom de geesten zoo traag loopen. 151. slym beler de geestmakinge. Als ook het geduurig alleen zijn. 152. Geneefinge; se moeten by goed geselschap komen, wandelen, een glaasje drinken; als ook Thee-water. 153. *Sal Volatile* bevryd ons van alle siekten. Men moet vrolijk zyn. 154.

XX. en XXI. HOOFT-STUK.

Van het voet-euvel, slerocyn en Arthritis genoemd. Als ook van de vliegende Jigt.

WAt slerocijn is. Is een verstoptheid in de gewrigten. De beledigde deelen zyn de pefen. 155. De oorsak is een zuur. Geneefinge. Wat jigt is; verscheelt van het *Podagra* maar in graden 156. d'Oorzaak is een lymig en niet wel doorstralend zuur. Geneefinge. 157.

XXII. HOOFT-STUK.

Van't spit in de lendenen Lumbago geheten.

SPir is een lenden-jigt. 157. Beledigde deelen zyn de pefen. 158. d'Oorzaak is een zuur zenuw-vogt. Geneefinge, Middelen. 159. Vlugges fouten. 160.

XXIII. HOOFT-

XXIII. HOOFT-STUK.

*Vande tant-pijn der scheur-buikige, kalken het
swart werden der tanden.*

TAnden hebben vliessen en zenuwen. Flerecijn der tanden. 160. 't zenuw-vogt blyft somtyds in de tanden stil staan, waar door pijn ontstaat; welkers verzuuring de tanden tot kalk maakt. Middelen. 161. Opsnuivinge, koud water. *Masticatoria.* 162. *Cauterium.* 163. Levens wys. 164.

XXIV. HOOFT-STUK.

*Vande scheur-buikige vliegende borst en schouder-
pynen, gemeenlijk bastert pleuris genoemd.*

Oorzaak van koude. 164. Waar door het zenuw-vogt verdikt. Wat het is een wind te vatten. Middelen. 165.

XXV. HOOFT-STUK.

Van het scheur-buikige Kolijk.

Kolijk met de scheur-buik vergeleken. Oorzaak. 166. is een verdikt en vergoort vogt in de pypjes stillstaande. Hoe 'er pijn ontstaat. Observatie uit geopende lighamen. Suurigheid sypert uit het *Pancreas* in de darmen. 167. 168. Genefinge en middelen. 169. 170.

L 1 5   XXVI. HOOFT-

XXVI. HOOFT-STUK.

*Van het graveel of sandige pis en stenigheden
der nieren en blaas.*

GEschieden door stilstant van vogten. 171, En
verstoppinge. Onderzoek van sommige gevoe-
len 172. Genesinge door verscheide midde-
len. 173.

XXVII. HOOFT-STUK.

Van het beswaart ademen en eng-borstigheden.

DE vogten kunnen door de longen niet wel loo-
pen. 174. Hoe het bloed loopt en stil kan staan
Wat de buitenvatinge kunnen verrigten. 175.
Genesinge. 176, 177.

XXVIII. HOOFT-STUK.

Van de tering der scheur-buikige.

DOor verdorven voedsel, ontstaat'er een ver-
goorde gyl. Experiment. 178. Vermageringe,
Binnen koorfen. Genesinge. 179.

XXIX. HOOFT-STUK.

*Van het geduirig walgen en braken in de scheur-
buik, gemeenlyk een quade maag gebeten.*

DE maagfappen werden door slym verdikt. Wal-
gen en braken hoe die veroorzaakt werden.
Wat het sap van het *Pancreas* hier toe doct. 181.
Gal

Inhoud der saken.

Gal fondigt zoo zeer niet als het zuur. Trekkingen. 182. Wat quade maag is, opgeblasenheid en winden. 183. Middelen. 184.

XXX. HOOFTSTUK.

Van de buik-loop en roo-loop der Scheurbuikige.

DE buik-loop en roo-loop komt mede door het zuur, dat uit de darm-kliertjes lekt. Oorsaken van vrugten, leger-siekten, zuur &c. 185. Buik-loop is een vermeerderde afgang, is in 't begin niet heel moeyelijk. Dorst. 186. Koors. Middelen. 187.

XXXI. HOOFT-STUK.

Van de Hert-kloppinge.

WAt hert-kloppinge is, hoe het veroorzaakt werd. 189. Verscheide oorsaken. Anatomie van een hert-kloppinge. 191. 192.

XXXII. HOOFT-STUK.

Van de Hert-bevinge.

WAt een hert-bevinge is. D'oorzaak is een halve verstoppinge. 193.

XXXIII. HOOFT-STUK.

Van de ongestadige koorsen der Scheurbuikige.

Hoe de Koorsen veroorzaakt werden. Waar in se bestaan. 194.

XXIV. HOOFT-

Inhoud der saken.

XXXIV. HOOFT-STUK.

Van 't geduirig sweeten der scheur-buikige.

OOrsaak van het geduirig sweeten, op wat wyse het toegaat. Genesinge. 195.

XXXV. HOOFT-STUK.

Van de water-zugt der scheur-buikige.

WAar in de waterzugt bestaat, oorzaak, 196. Exempel. Genesinge. 197.

Volgen eenige Aanmerkingen.

E I N D E.

van 't eerste REGISTER.

Kort